

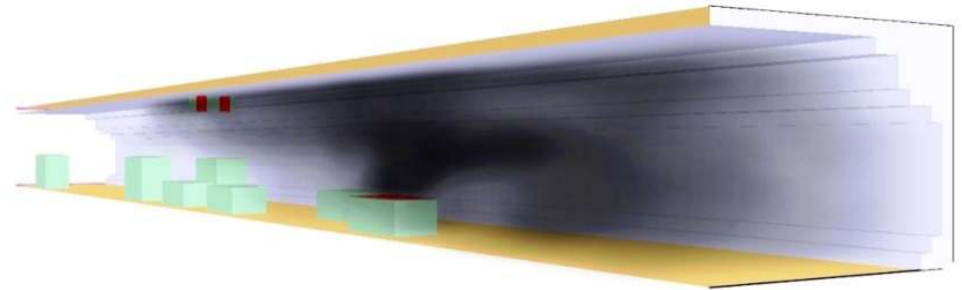
Modelování požáru v tunelových stavbách stavbách

Petr Kučera

Fakulta bezpečnostního inženýrství, VŠB-TUO

Tunelářské odpoledne 1/2026 | Praha

Obsah prezentace

- I. Inženýrské metody pro popis požáru
- II. Vstupní a výstupní parametry pro simulaci požáru v tunelových stavbách
- III. Případové studie simulací požáru v tunelových stavbách
- IV. Závěr

I.

Inženýrské metody pro popis požáru

Sledované parametry požáru a validace

**HRR (rychlost
uvolňování tepla)**

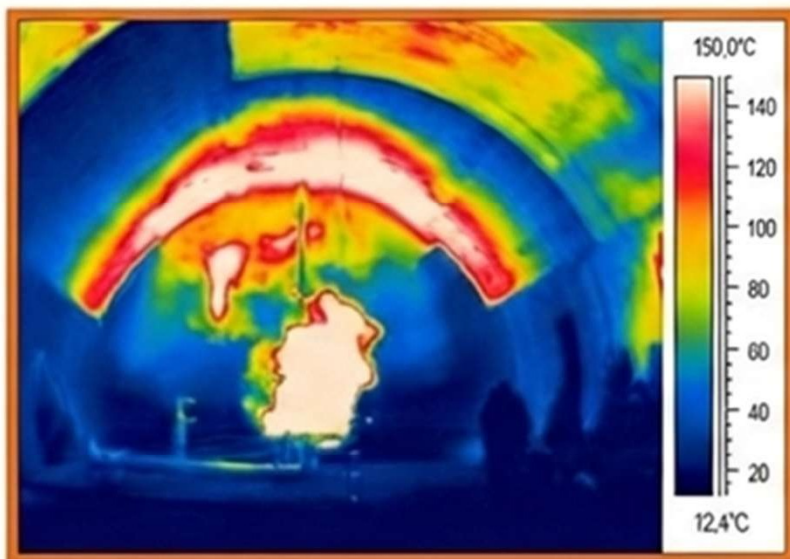
Toxicita

Radiace

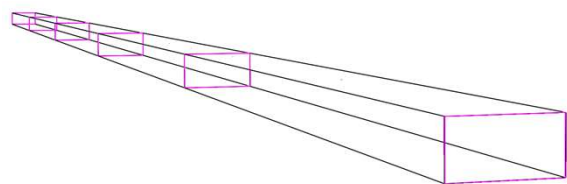

**Optická hustota
kouře**

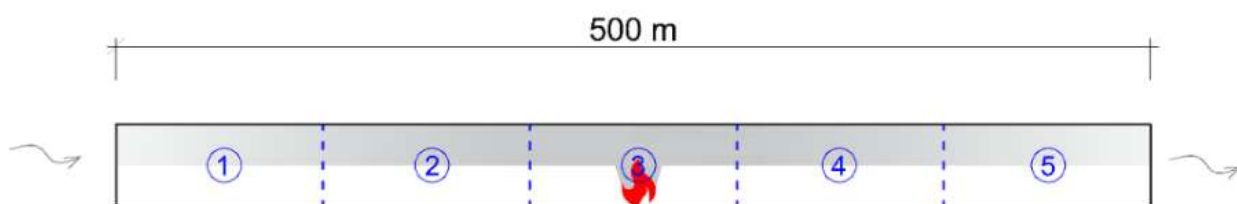

Fyzikální validace: Velkorozměrové zkoušky, ověření větrání a kalibrace matematických modelů.

Zónové modely požáru

	ARGOS
	B-RISK
	CFAST
	OZONE

POSITIVUM

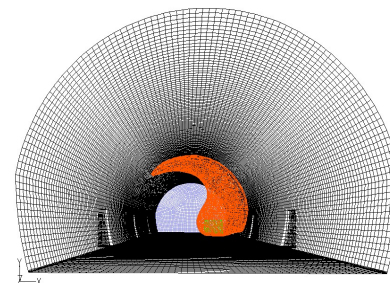
jednoduchost a rychlost

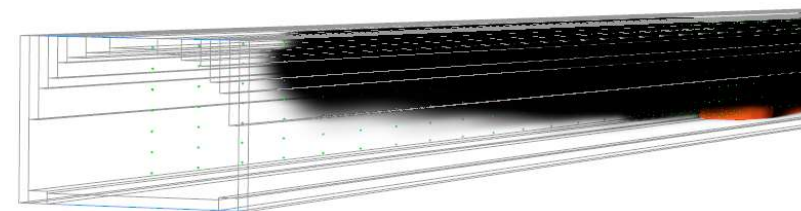
NEGATIVUM

zjednodušení podmínek požáru

CFD modely požáru

	ANSYS FLUENT
	FireFOAM
	FDS (PYROSIM)
	SOLVENT

POSITIVUM

přesnější výpočet a univerzálnost

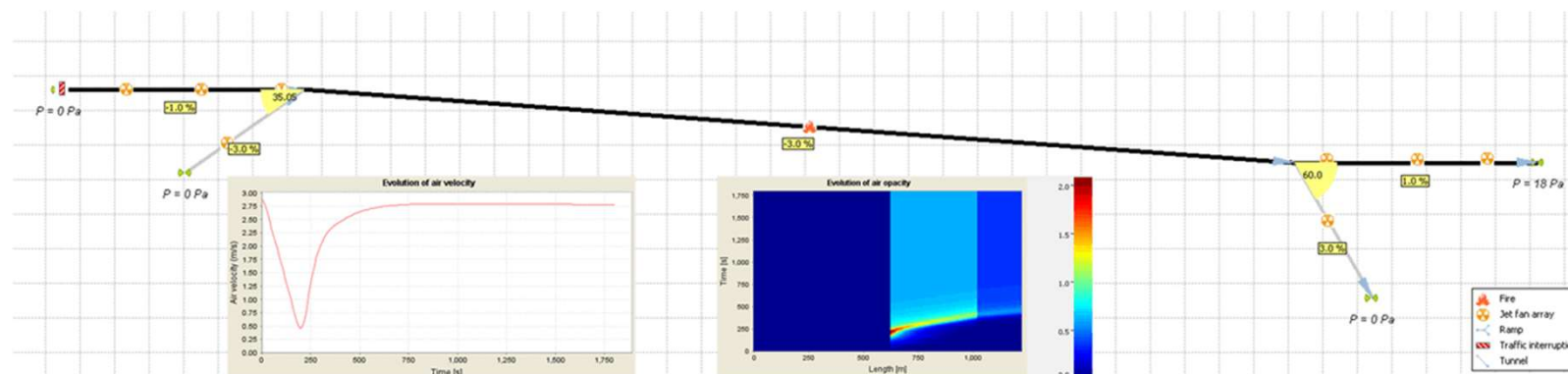
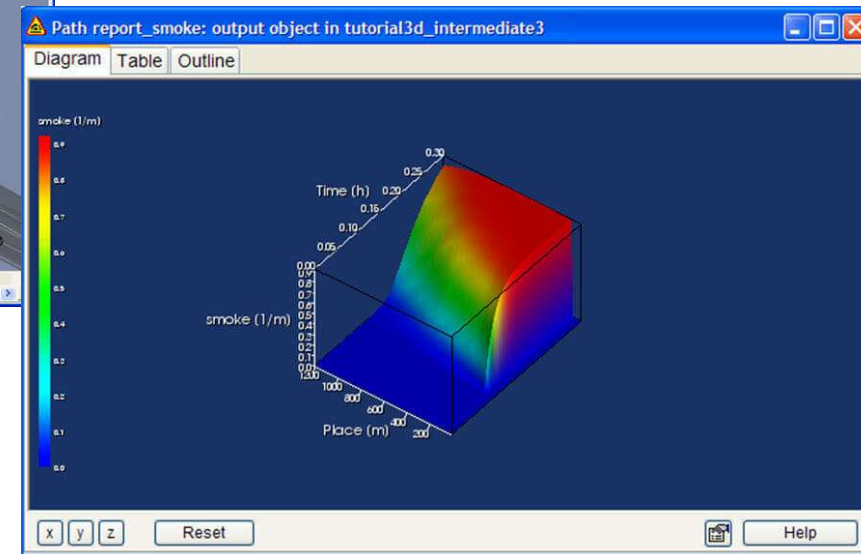
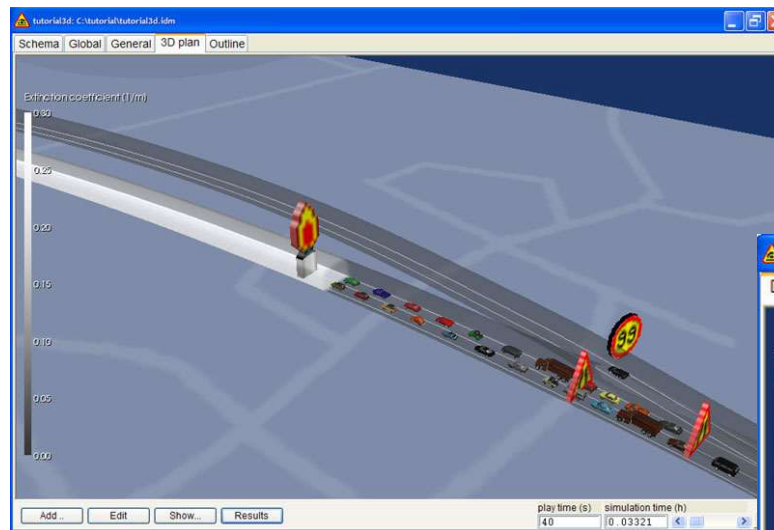
NEGATIVUM

čas potřebný pro výpočet (hardware)

Síťové modely větrání tunelů

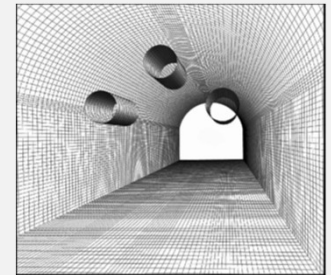
- Subway Environment Simulation (SES)
- IDA Tunnel
- Cammatt

- výpočet proudění a šíření kouře
- zadání požáru pomocí tepelného výkonu
- vhodné pro ověření funkce větrání

II.

Vstupní a výstupní parametry pro simulaci požáru v tunelových stavbách

Rozvoj požáru - tepelný výkon (HRR)

- **tepelný výkon (HRR) v tunelu**
až 4x vyšší než na otevřeném prostranství
- **podmínky požáru (palivo vs. větrání)**
  - nedostatek kyslíku v zóně hoření
  - nedokonalé spalování,
- **vliv větrání tunelu na rozvoj HRR**
  - urychlení rozvoje požáru
  - šíření toxických zplodin
  - Ztížení zásahu hasičů

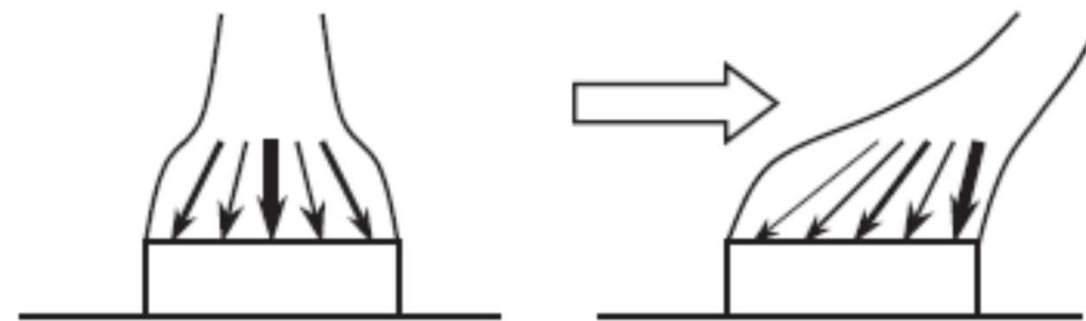
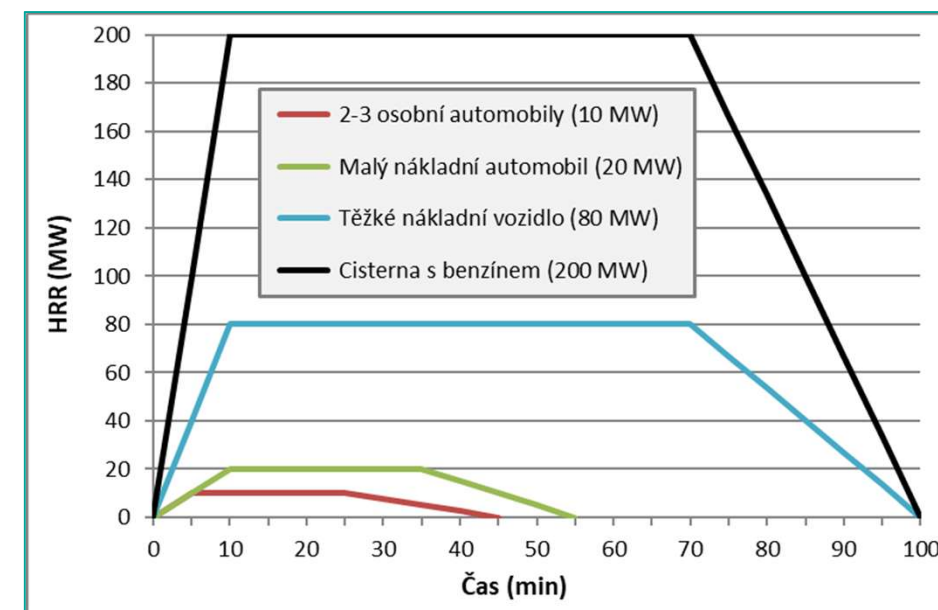

Schéma vlivu větrání tunelu na přenos
tepla na hořící objekt

Typ vozidla	Maximální výkon (MW)	Přibližná uvolněná energie (GJ)
Osobní automobil	5 – 10	3 – 7
Osobní automobily (2 - 3)	10 – 20	15
Autobus/dodávka	20 – 30	40
Nákladní automobil	30 – 100	65 – 240
Cisterna s benzínem	200 – 300	1000 - 1500

Pozn. tepelný výkon $Q = \text{HRR}$ (MW)

Vlivy na rozvoj HRR

- **rychlost větrání** (viz tabulka, možnost rozvoje požáru)
- **geometrie tunelu** (rozměry, sklon)
- **konstrukční a nekonstrukční prvky** (zatížení ostění, riziko odprýskávání)

Tepelný výkon v programu FDS (empirický pyrolyzní model)

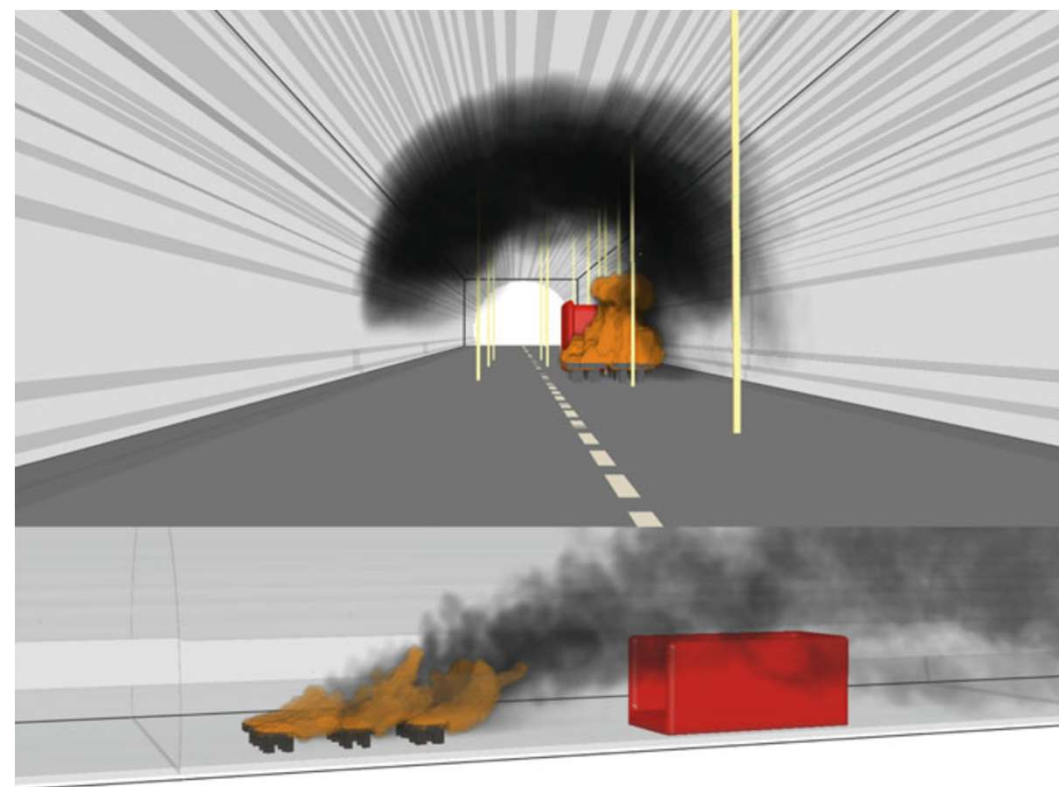
**HRRPUA – rychlost uvolňování tepla
na jednotku plochy (kW/m²)**

zadáva se tepelný výkon na plochu „hořáku“

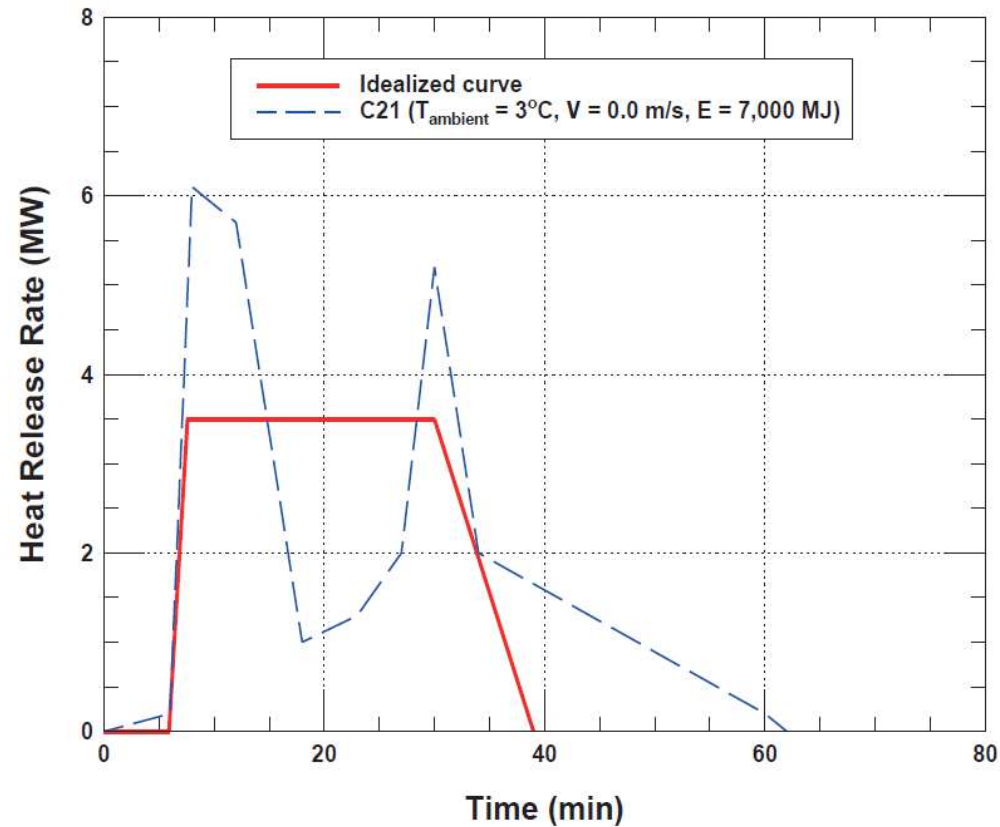

Faktory ovlivňující rozvoj požáru (HRR)

Rychlost větrání (m/s)	Rychlost nárůstu tepelného výkonu
menší než 1 m/s	5 MW/min
přibližně 3 m/s	15 MW/min
přibližně 6 m/s	10 MW/min

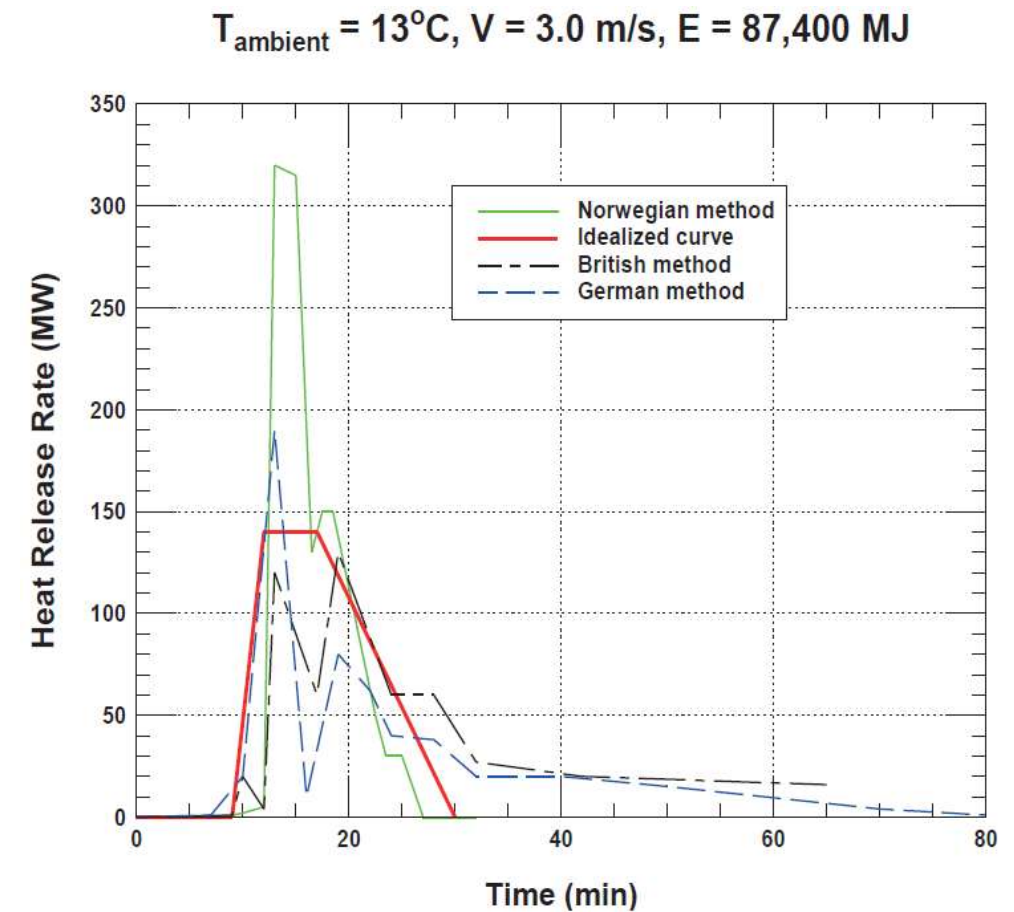

Průběh tepelného výkonu požáru v čase

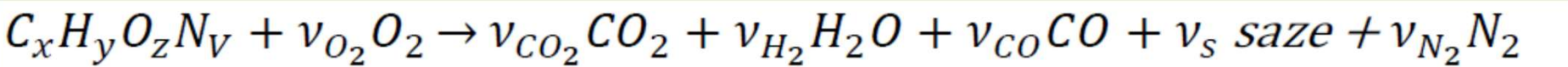

Tepelný výkon požáru
osobního automobilu

Tepelný výkon požáru
nákladního automobilu

Obecná spalná reakce

hořlavá látka

stechiometrické koeficienty produktů hoření

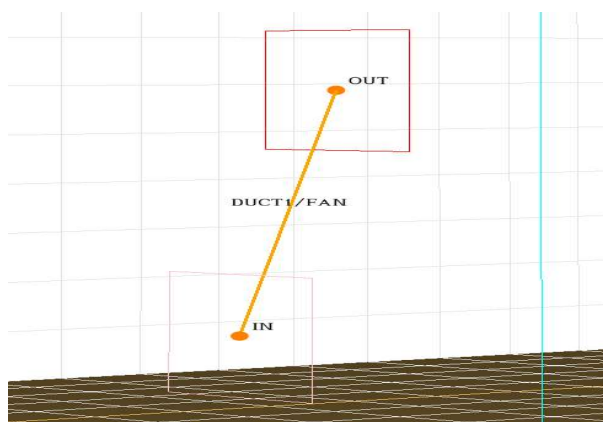
- definice paliva pomocí **efektivní výhřevnosti**
(např. propan $C_3H_8 + 5O_2 \rightarrow 3CO_2 + 4H_2O$)
- definice paliva pomocí poměrného počtu atomů **C, H, O a N**
- doplnění parametrů zplodin hoření:
  - SOOT_YIELD** (kg/kg)
podíl hmotnosti sazí na hmotnosti paliva
  - CO_YIELD** (kg/kg)
podíl hmotnosti CO na hmotnosti paliva
- složitější stechiometrické vztahy

Fuels	γ_{CO_2} (g/g)	γ_{CO} (g/g)	γ_s (g/g)
Propane	2.85	0.005	0.024
Acetylene	2.6	0.042	0.096
Ethanol (ethyl alcohol)	1.77	0.001	0.008
Heptane	2.85	0.01	0.037
Polystyrene	2.3	0.06	0.16
Nylon	2.06	0.038	0.075
Polyurethane (flexible) PU	1.5	0.031	0.23
Polymethyl methacrylate	2.1	0.01	0.022
Wood	1.33	0.005	0.015
Polyvinyl chloride (PVC)	0.46	0.063	0.14

Zdroj: Tewarson (SFPE Handbook)

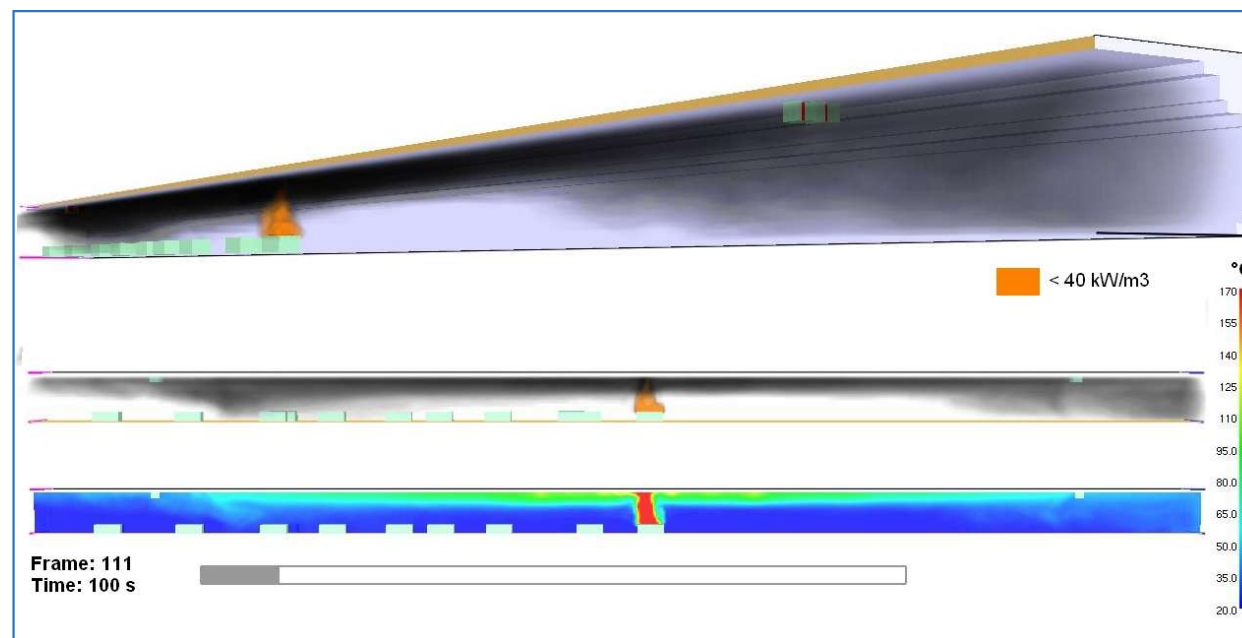
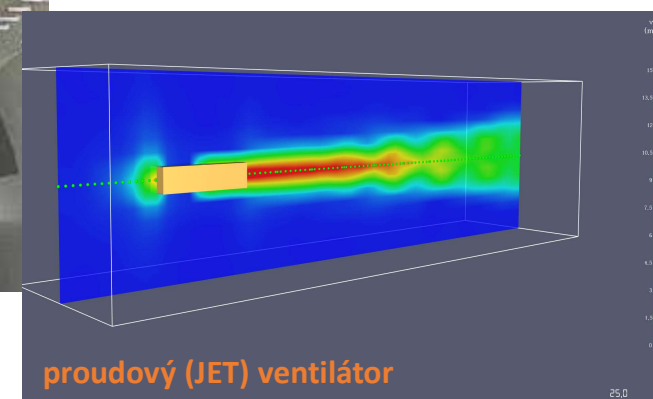
Proudové ventilátory (program FDS)

- původně modelování větrání pomocí jednoduchých přírodních a odvodních otvorů (**VENT**)
- Ve verzi FDS 6 (2013) byl zaveden **HVAC řešič** – síťový model (potrubí a uzly), který umožňuje modelovat nejen jednoduché systémy VZT, ale i složité soustavy

Zjednodušený model
systému VZT

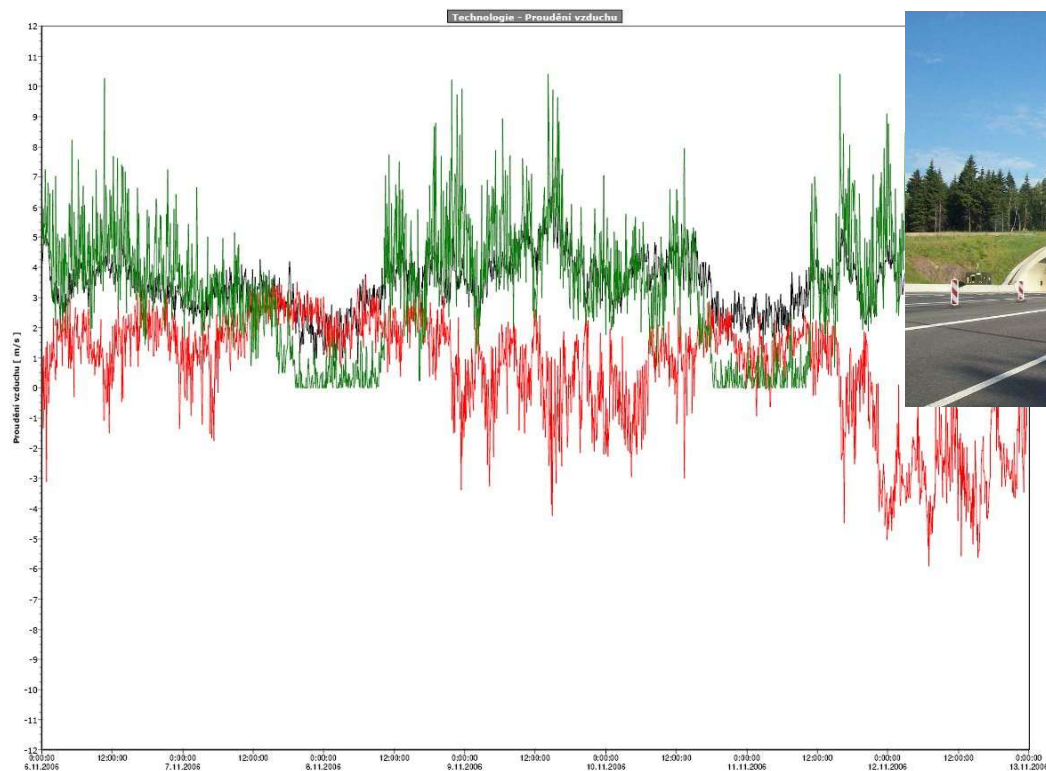
- simulace proudových (jet) ventilátorů

Simulace účinnosti proudových ventilátorů

Meteorologické podmínky (portály)

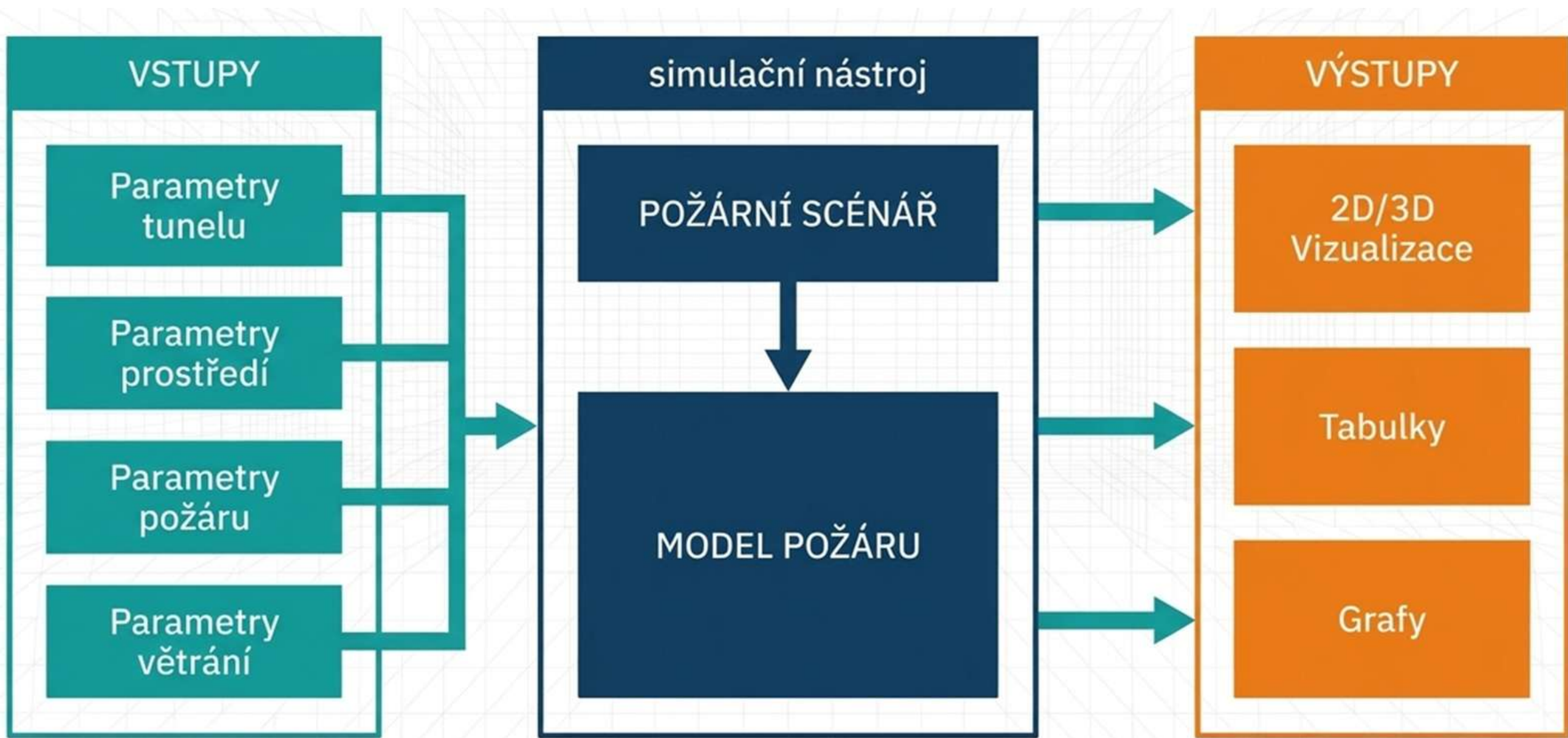
- **meteorologická situace na portálech tunelu**
  - pro řízení větrání tunelu při mimořádných událostech
  - pro modelování požáru
- **sledování směru a rychlosti větru a teploty na portálech tunelu**
  - součást řídicího systému tunelu

Kombinovaná meteorologická stanice a stanice dopravního značení (zdroj: ELTODO)

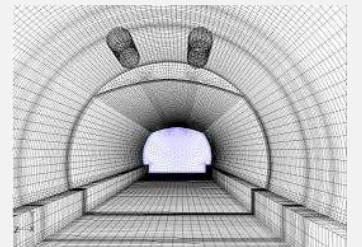
- IP kamera s IR reflektorem
- vozovkový senzor
- senzor teploty a vlhkosti vzduchu
- senzor rychlosti a směru větru
- srážkový senzor a senzor viditelnosti

Proces simulace požáru v tunelu

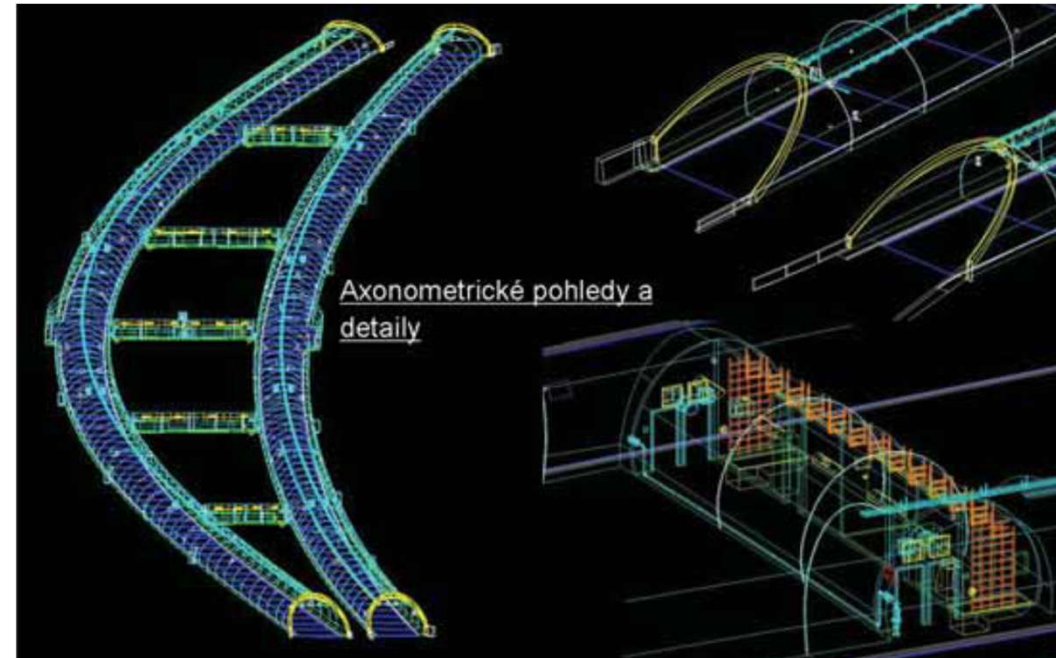
III.

Případové studie simulací požáru v tunelových stavbách

Modelování požáru

Simulace podélného větrání
při požáru v silničním tunelu

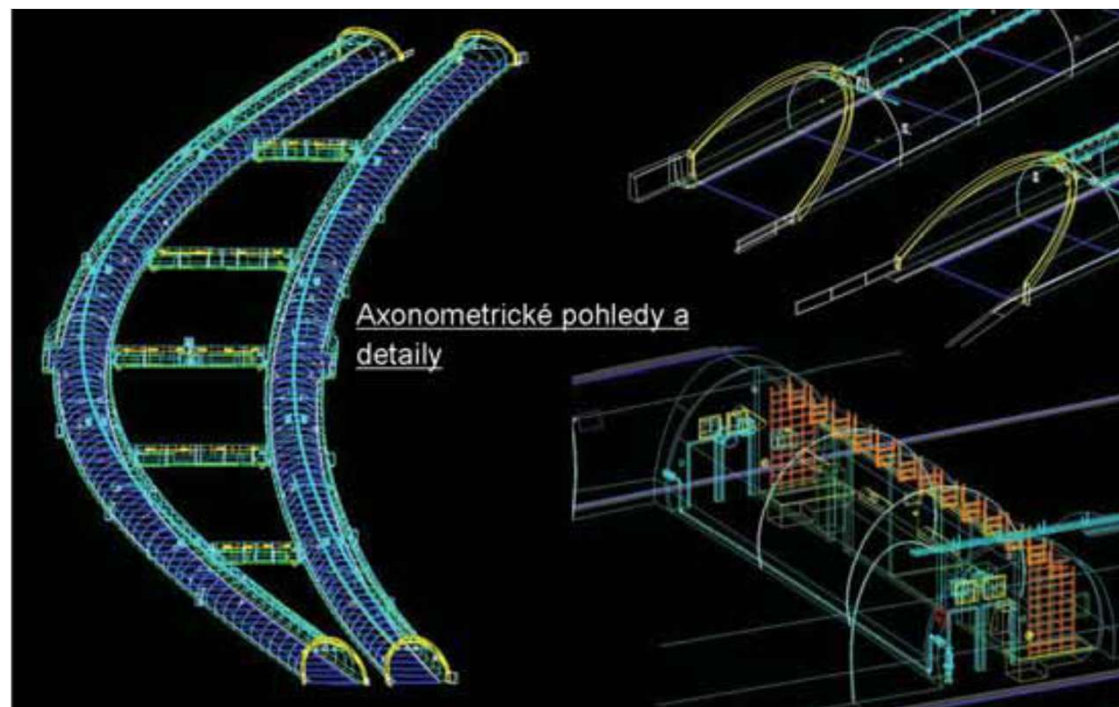
Dálniční tunel Klimkovice – základní informace

Stavební provedení:

- jednosměrný tunel se dvěma tunelovými troubami (5 propojkami)
- délka tunelu cca 1 000 m
- šířka vozovky 9,5 m, šířka oboustranných chodníků do 1,2 m
- průjezdná výška 4,8 m
- podélný sklon 0,6 %

Technologie větrání:

- instalováno podélné větrání (8 párů proudových ventilátorů)
- funkčnost při teplotách 400 °C po dobu 90 min (uvedení do provozu do 5 s)

Axonometrické pohledy a detaily tunelu Klimkovice (zdroj: V. Středa)

Zjednodušená geometrie tunelu ve FDS

Dálniční tunel Klimkovice – parametry požárních scénářů

místo požáru:	ve vzdálenosti 256 m od vyššího portálu ve směru jízdy (cca v jedné třetině délky tunelu)
výkon požáru:	5 MW (osobní automobil) 30 MW (lehký nákladní automobil)
způsob větrání:	podélné větrání (hlavní tah je veden proti spádu tunelu)
rychlost větrání:	$0 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $1 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $1,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $2,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $3 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, $3,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a $5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$
požární model:	FDS (Fire Dynamics Simulator)
podmínky v FDS:	počáteční – teplota $15 \text{ }^{\circ}\text{C}$ a relativní vlhkost 70 % okrajové – tepelně technické vlastnosti betonového ostění výpočtová síť s velikostí buněk $0,5 \times 0,5 \times 0,5 \text{ m}$

Situování požáru v tunelu ve FDS

Dálniční tunel Klimkovice – cíle a hodnotící kritéria

CÍL STUDIE

Srovnání vlivu rychlosti proudění vzduchu na stratifikaci kouře pro různé varianty požáru (5 a 30 MW).

VIDITELNOST (m) – hodnotící kritérium

- měřicí body viditelnosti po 50 m v ose tunelu ve výšce 2,5 m nad vozovkou (bezpečnost osob před ohrožení kouřem)
- za limitní hodnotu porušení stratifikace kouře byl stanoven pokles viditelnosti na 15 m (osoby neznalé prostředí, možný vznik paniky)

BEZPEČNOST OSOB

- za bezpečnou vzdálenost pohybu osob na nechráněné únikové cestě lze považovat přibližně 75 m

Vizualizace průběhu požáru

pohyb kouře v 600. sekundě

HRR = 5 MW, $v = 0 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

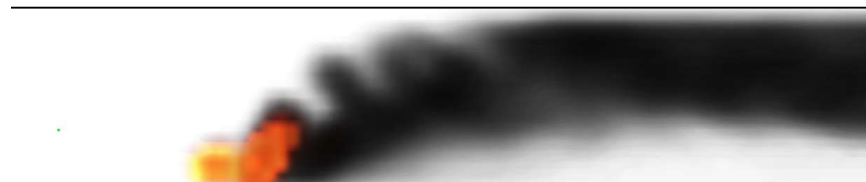
HRR = 5 MW, $v = 0,5 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

HRR = 5 MW, $v = 1,0 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

HRR = 5 MW, $v = 3,5 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

HRR = 30 MW, $v = 0 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

HRR = 30 MW, $v = 0,5 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

HRR = 30 MW, $v = 1,0 \text{ m.s}^{-1}$

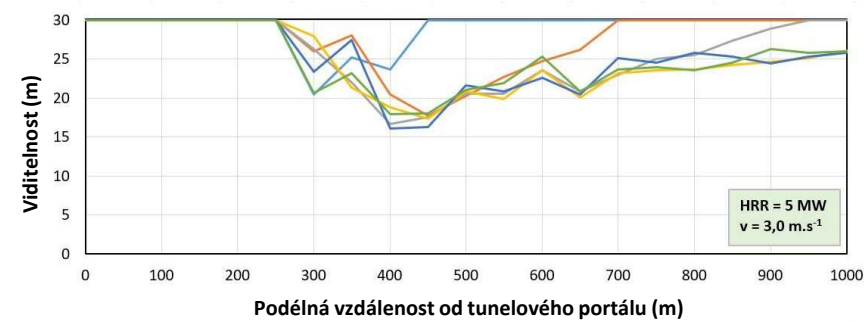
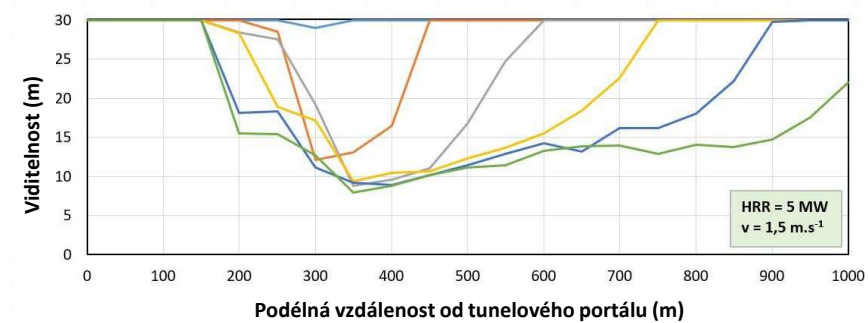
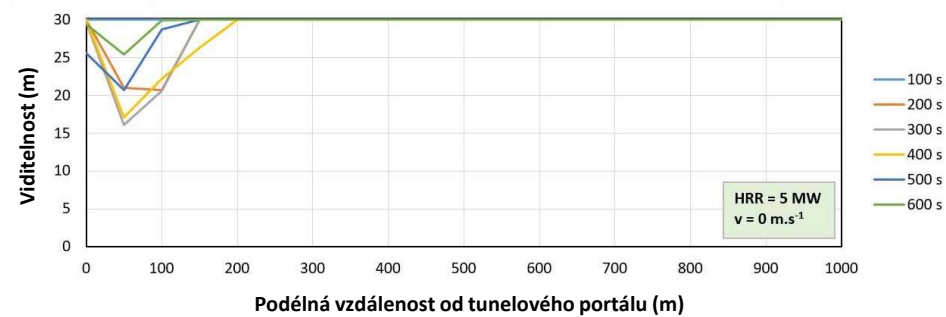
600,0

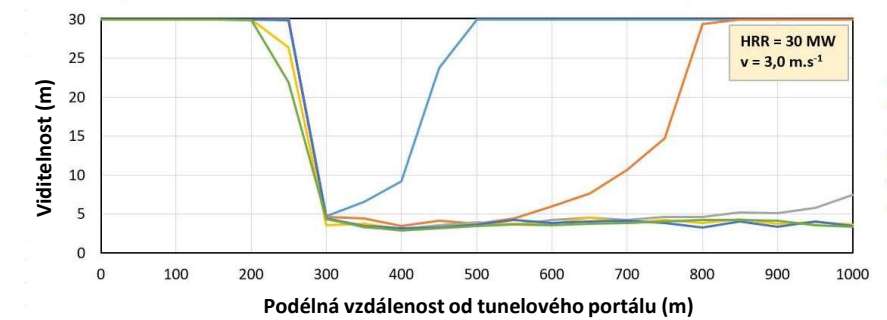
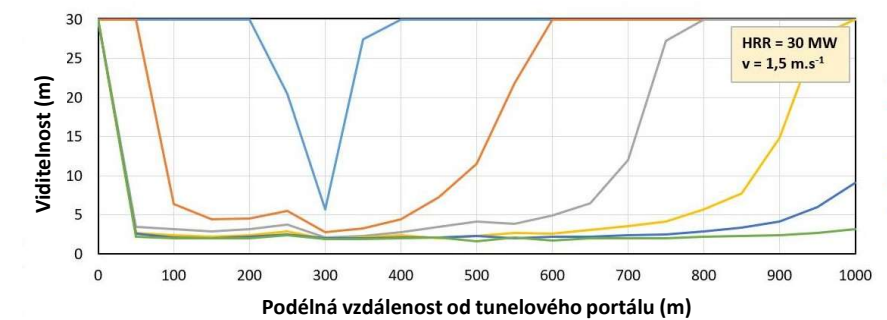
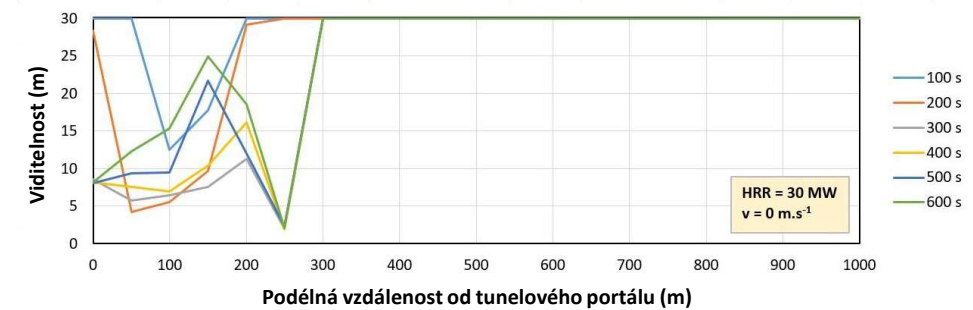
HRR = 30 MW, $v = 3,5 \text{ m.s}^{-1}$

600,0

Průběhy proudění v grafech

Dálniční tunel Klimkovice – grafy

Dálniční tunel Klimkovice – výsledky

Rychlost proudění (m.s ⁻¹)	Vzdálenost v tunelu s kritickou viditelností (m)			
	HRR = 5 MW		HRR = 30 MW	
	Doba rozvoje požáru t (s)		Doba rozvoje požáru t (s)	
	300	600	300	600
0,0	0	0	250	435
0,5	195	460	435	615
1,0	300	610	585	980
1,5	220	650	700	975
2,0	305	275	745	925
2,5	5	60	790	870
3,0	0	0	725	735
3,5	0	0	720	720
5,0	0	0	720	720

Diskuse

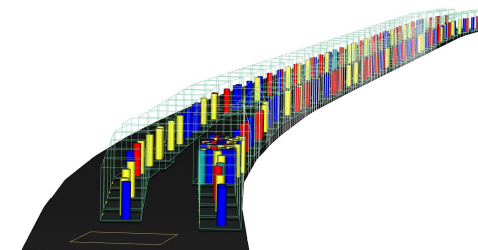
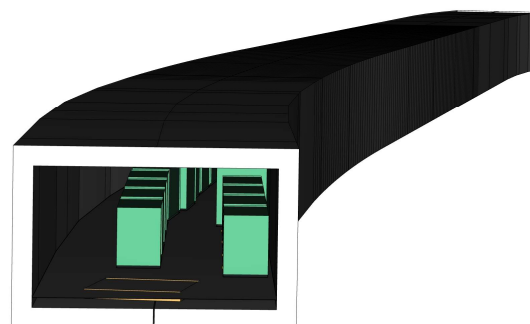
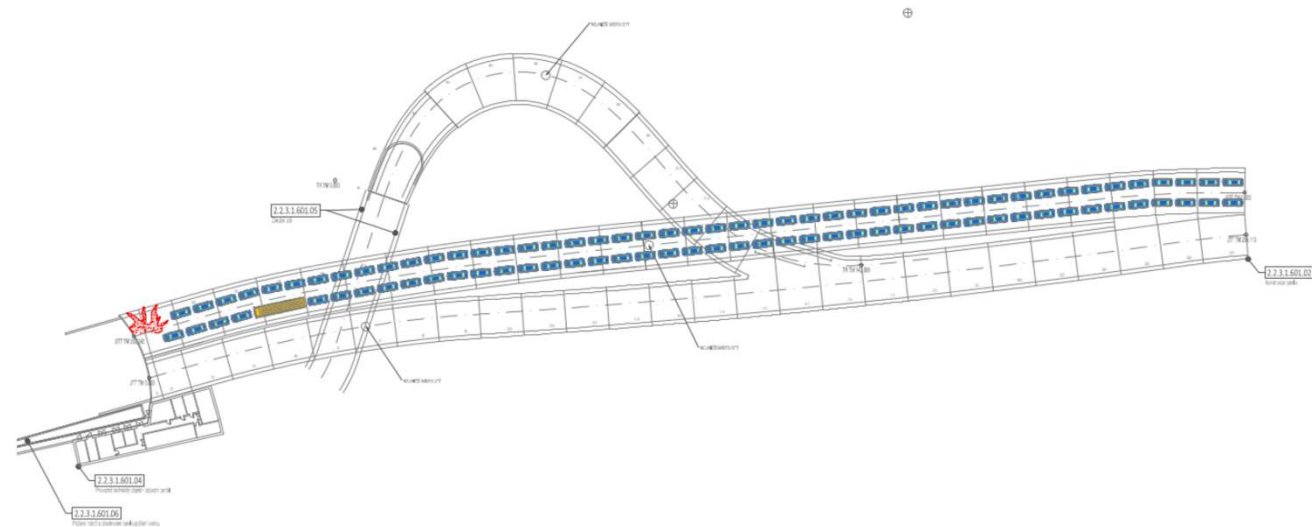
- **tepelný výkon (5 MW)** – překročení úrovně kritické viditelnosti na vzdálenost delší než 75 m od místa požáru dochází při rychlostech proudění 0,5 až 2 m.s⁻¹
- **tepelný výkon (30 MW)** – dochází k překročení kritické úrovně viditelnosti při všech rychlostech proudění

Závěr

Vliv nízkých rychlostí proudění na stratifikaci kouře nelze jednoznačně určit.

Modelování požáru a evakuace

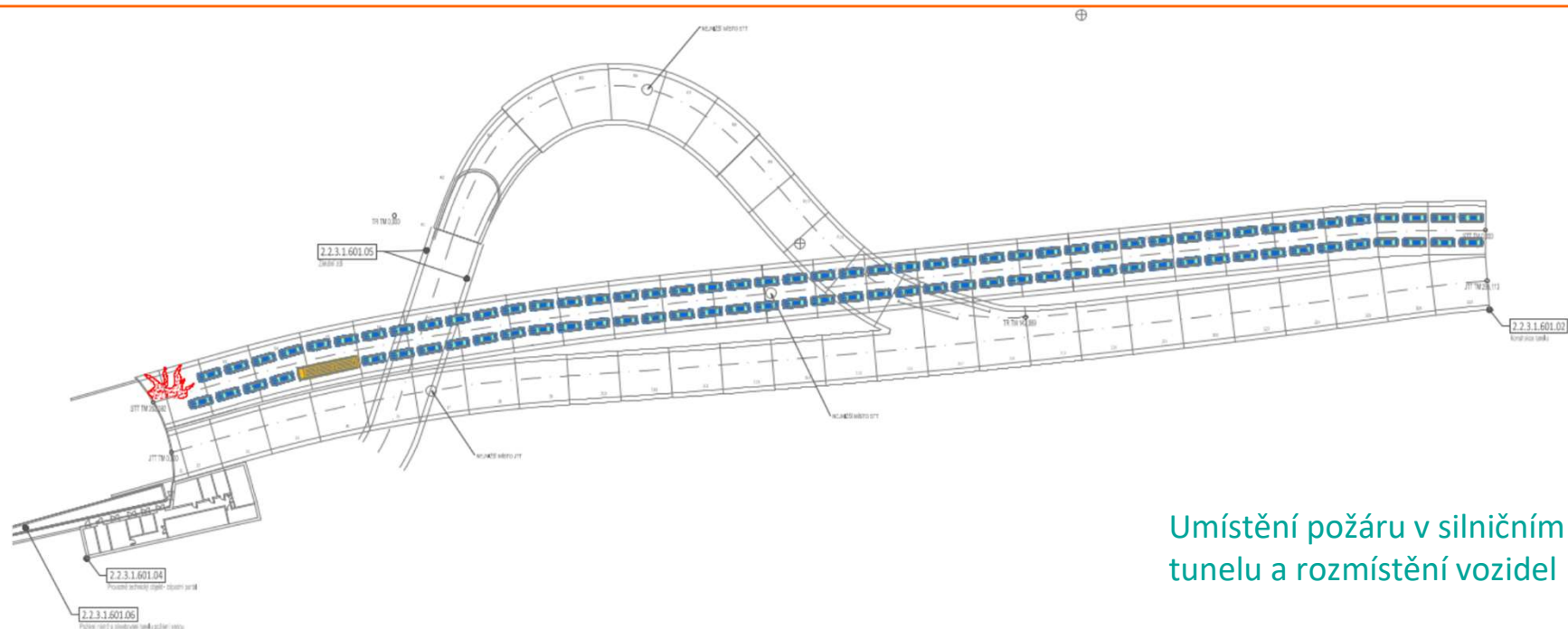
Silniční tunel

Příčný řez tunelem

Silniční tunel – parametry požárního scénáře

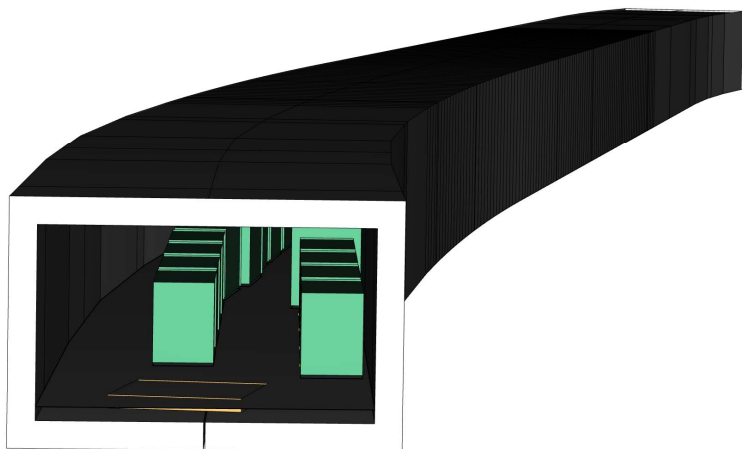
Místo požáru:	na začátku západního portálu severní tunelové trouby
Tepelný výkon požáru:	30 MW – malý nákladní automobil (dle metodiky Ministerstva dopravy ČR)
Způsob větrání:	přirozené větrání
Požární model:	FDS (Fire Dynamics Simulator)
Podmínky v FDS:	počáteční – teplota 15 °C, relativní vlhkost 70 % okrajové – tepelně technické vlastnosti betonového ostění výpočtová síť – 0,2 m × 0,2 m × 0,2 m

Umístění požáru v silničním tunelu a rozmístění vozidel

Silniční tunel – parametry evakuačního scénáře

Evakuační scénář:	evakuace 90 osobních automobilů a 1 autobusu v úseku tunelu o délce 262 m
Počet osob:	celkem 185 osob (50 v autobusu + 135 v automobilech)
Věková struktura:	dle demografické struktury České republiky
Rychlost chůze:	0,58 – 1,54 m/s v závislosti na věku
Doba zpoždění evakuace:	0,5 až 2 minuty

Model tunelu s plným ostěním

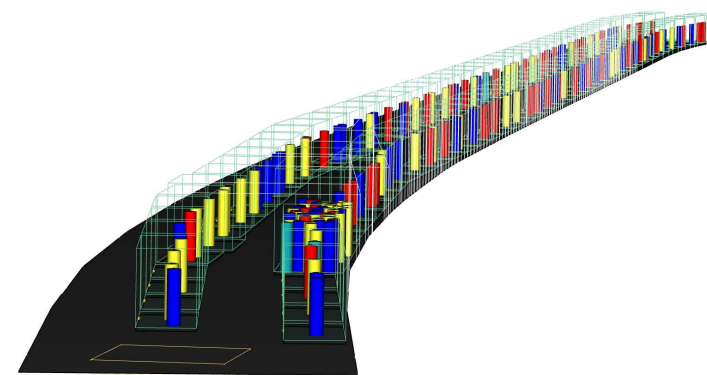
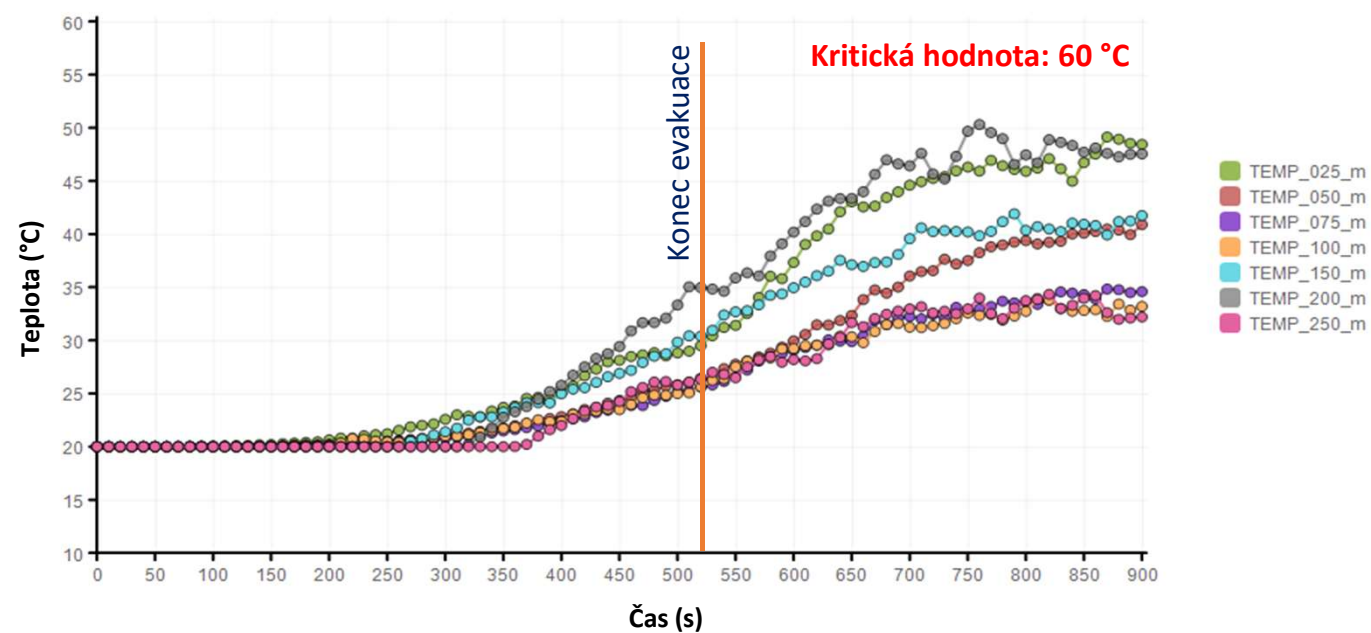
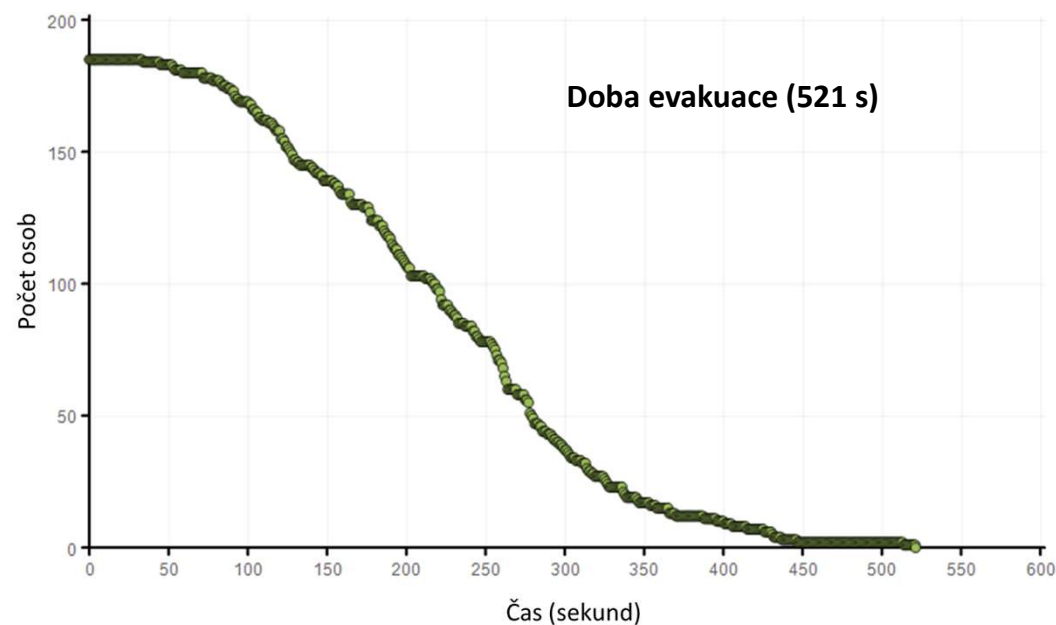
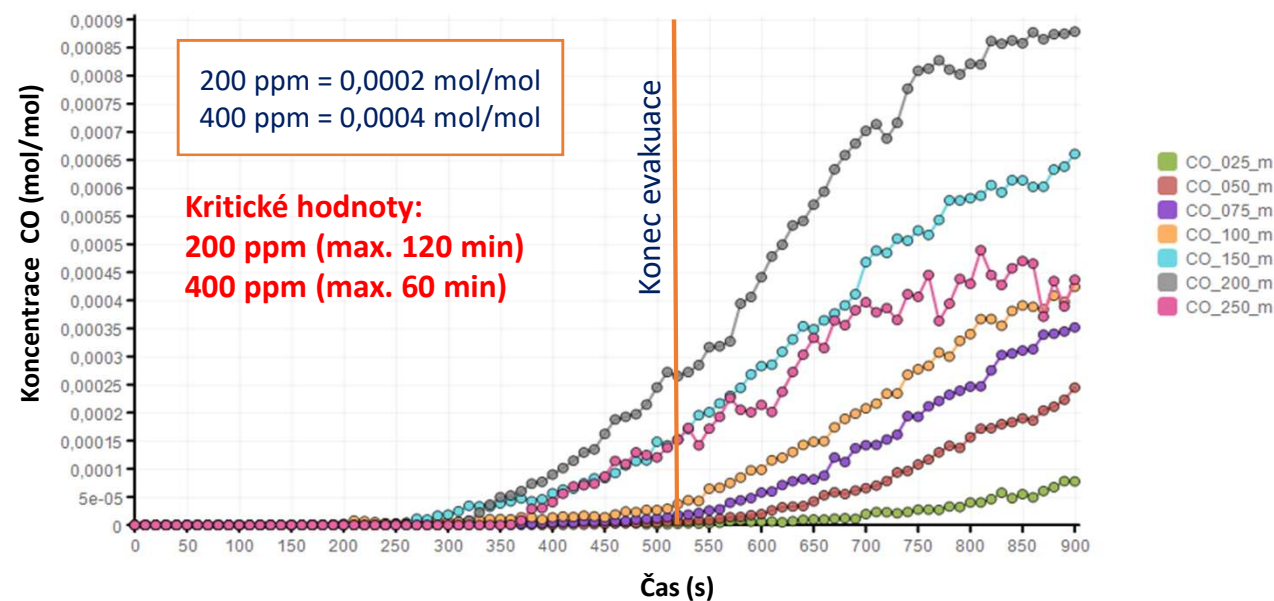

Schéma tunelu v transparentním režimu (wireframe)

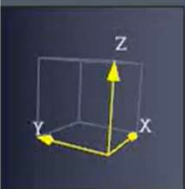
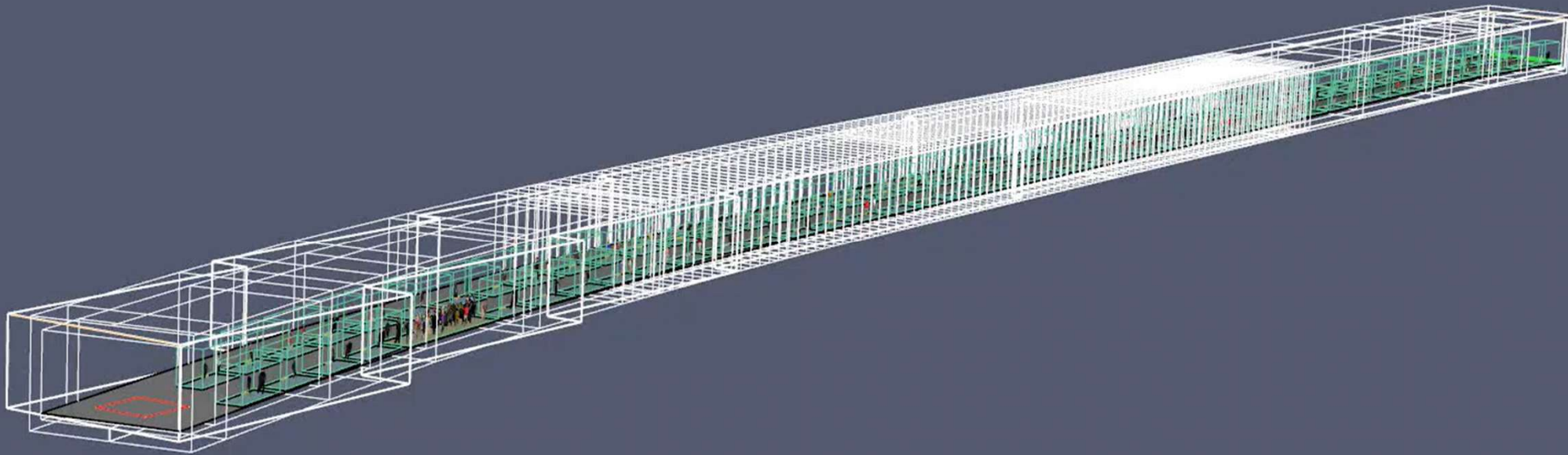

Závěr

Bezpečná evakuace byla zajištěna
v celém tunelu.
Instalace proudových ventilátorů
není v tomto případě nutná.

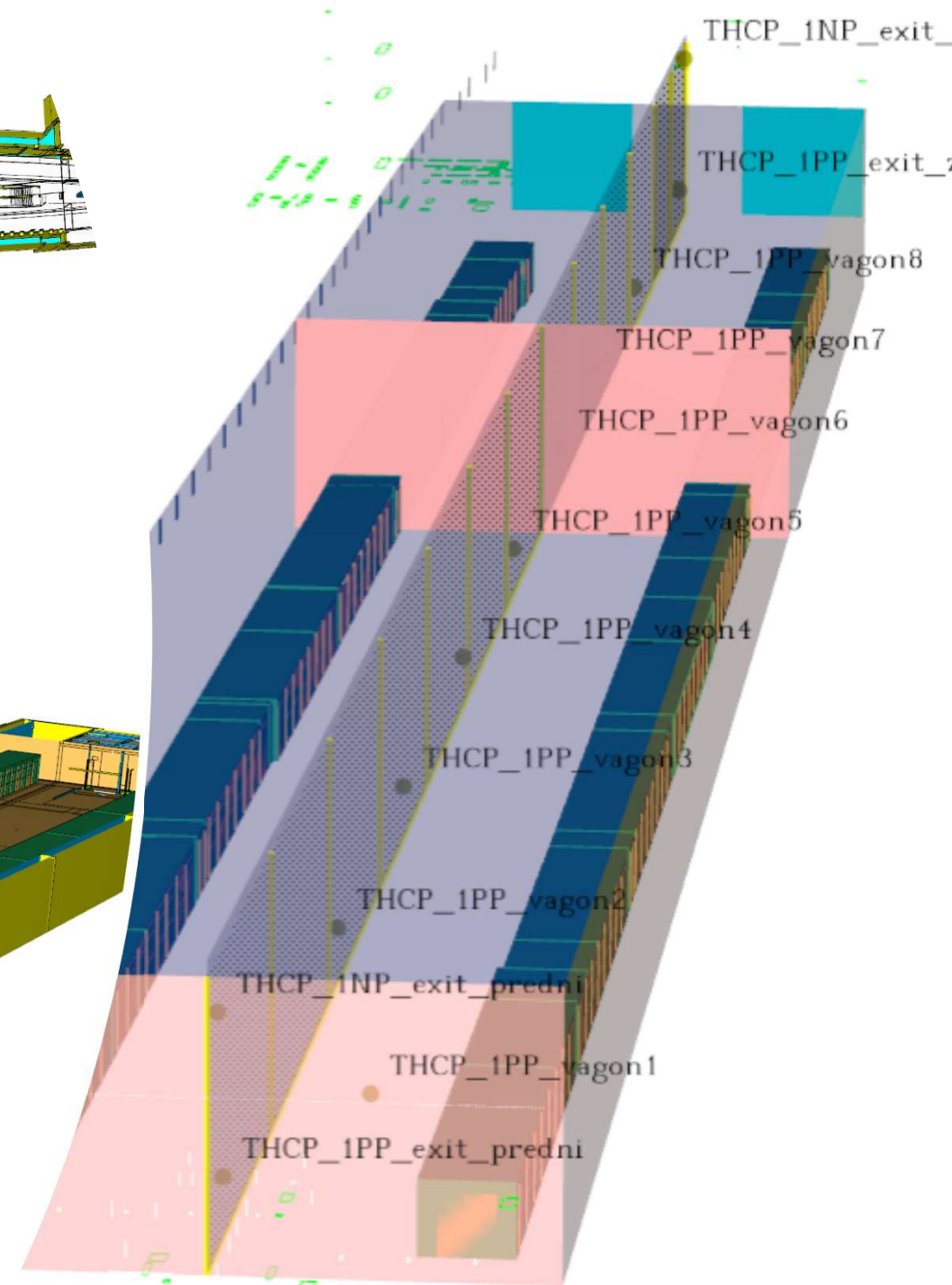
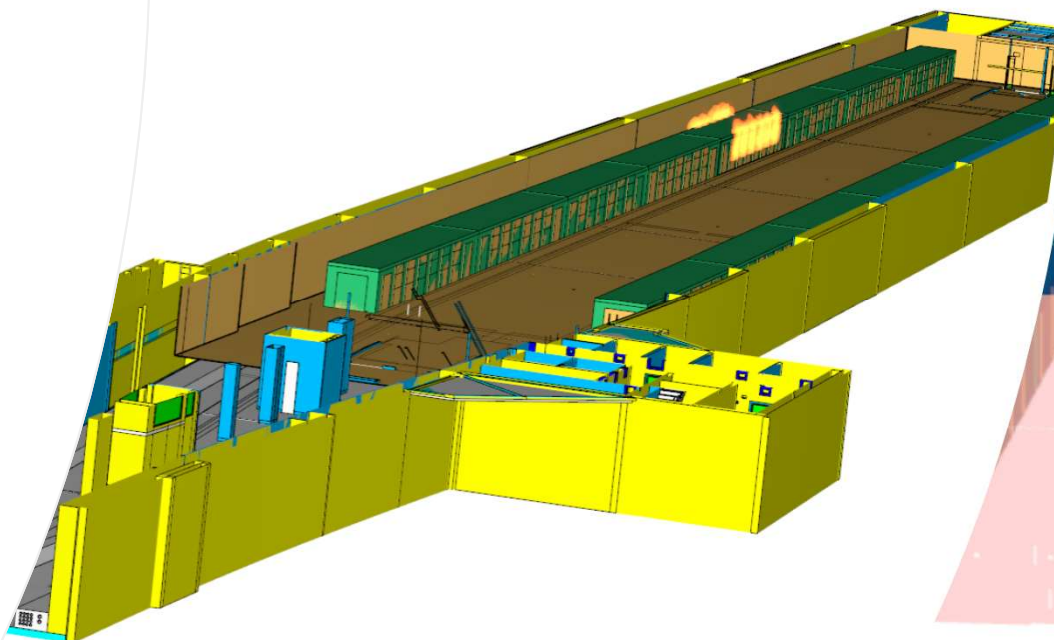
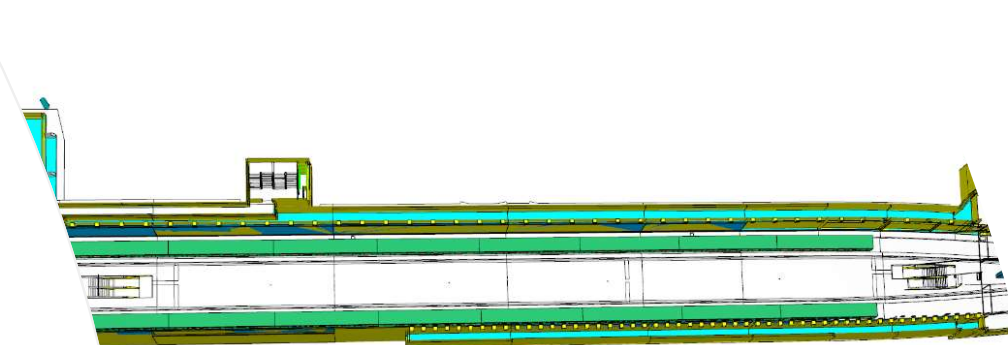

Exited: 0/185

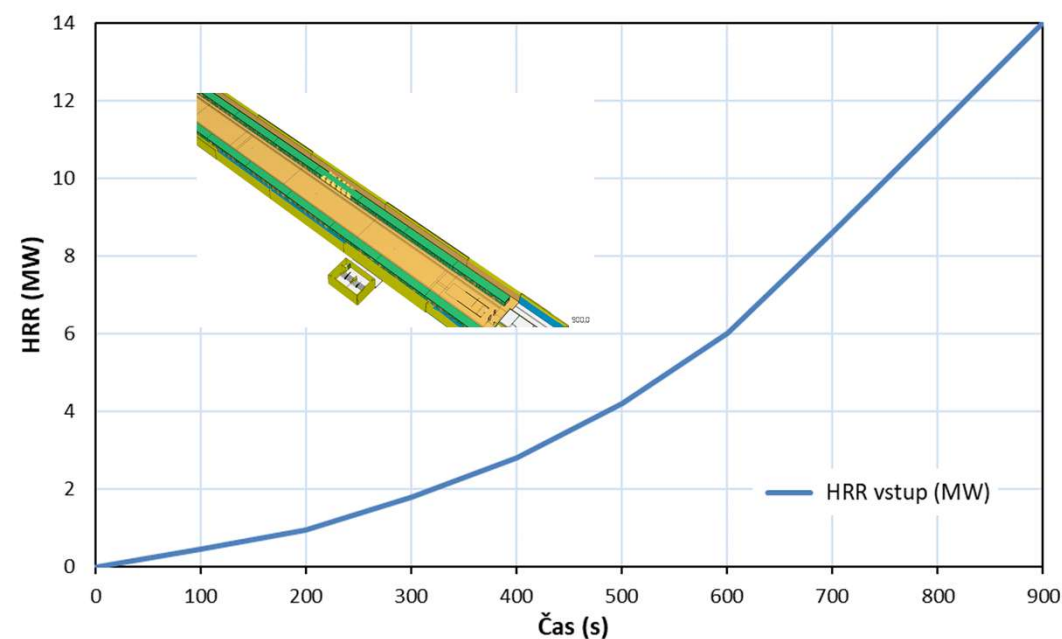
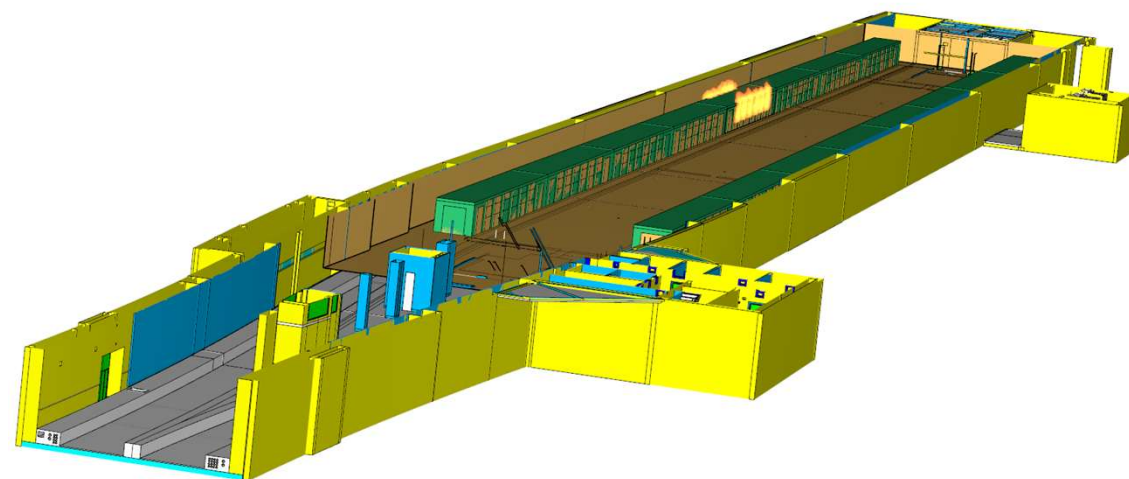
Modelování požáru a evakuace

Terminál vlakové stanice

Terminál vlakové stanice – vstupy modelování požáru

Definice požáru:	tepelný výkon požáru na základě reálných zkoušek osobních železničních vozů
Souprava vlaku:	8 vozů (požár ve 4. voze) postupné porušování oken
Výpočtová síť:	přibližně 5 milionů buněk
Termočlánky:	podél nástupiště a uvnitř vozů
Senzory:	viditelnost, koncentrace CO aj.
ZOKT:	nucený odvod kouře a tepla nástupiště

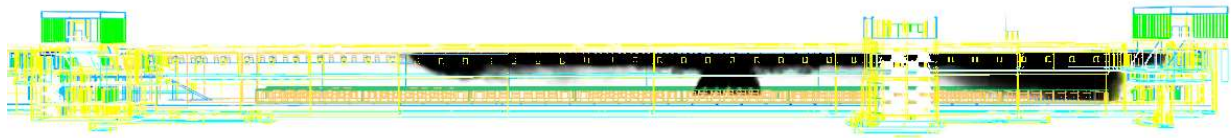

Terminál vlakové stanice – výstupy simulace požáru

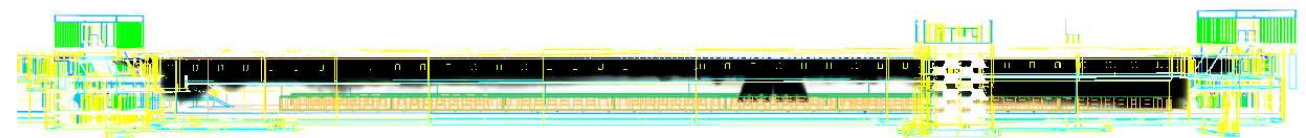
Vizualizace šíření kouře

se ZOKT

bez ZOKT

05:00,0

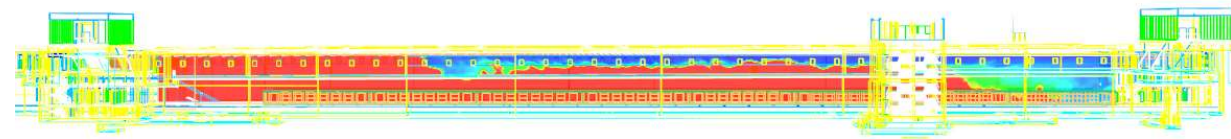

05:00,0

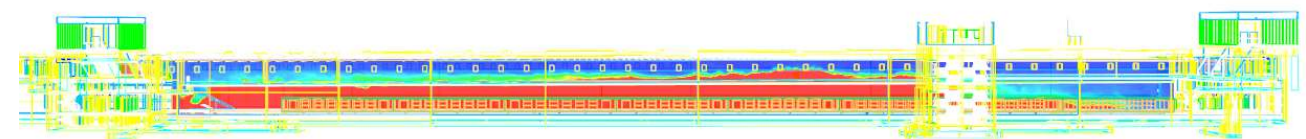
Viditelnost ve stanici (m)

se ZOKT

bez ZOKT

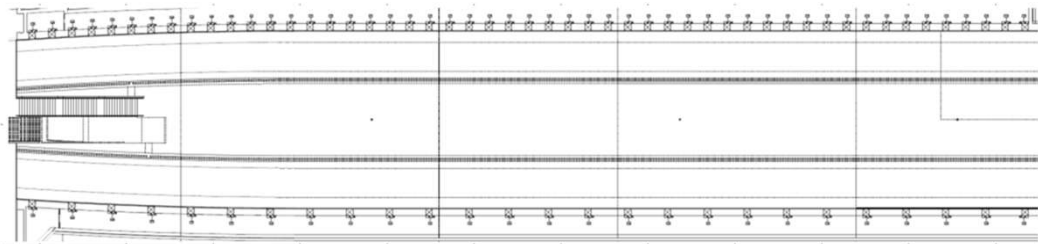
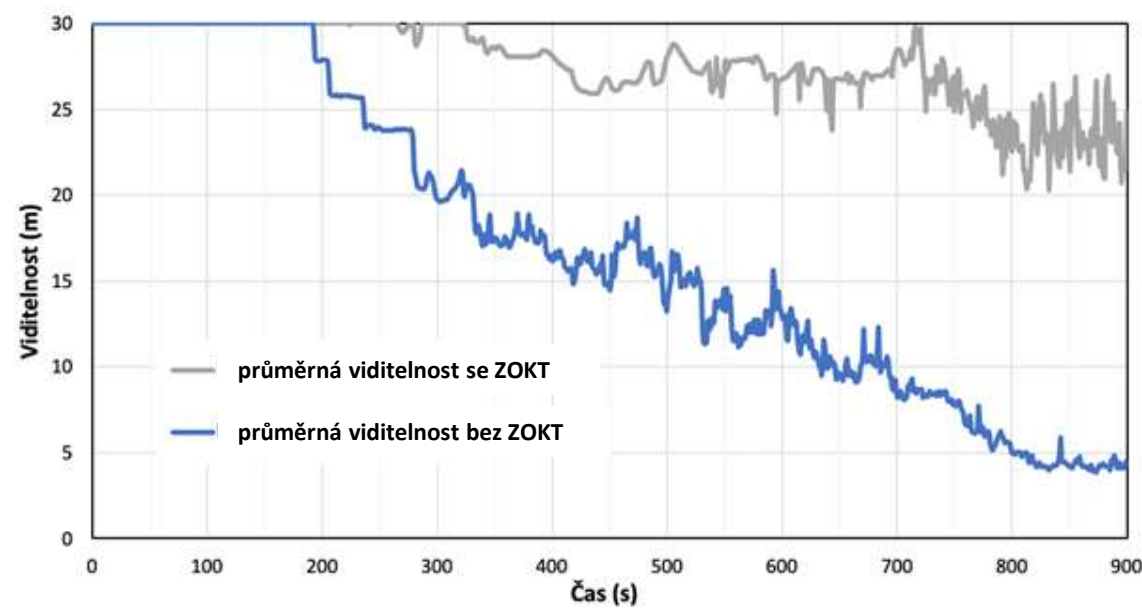
05:00,0

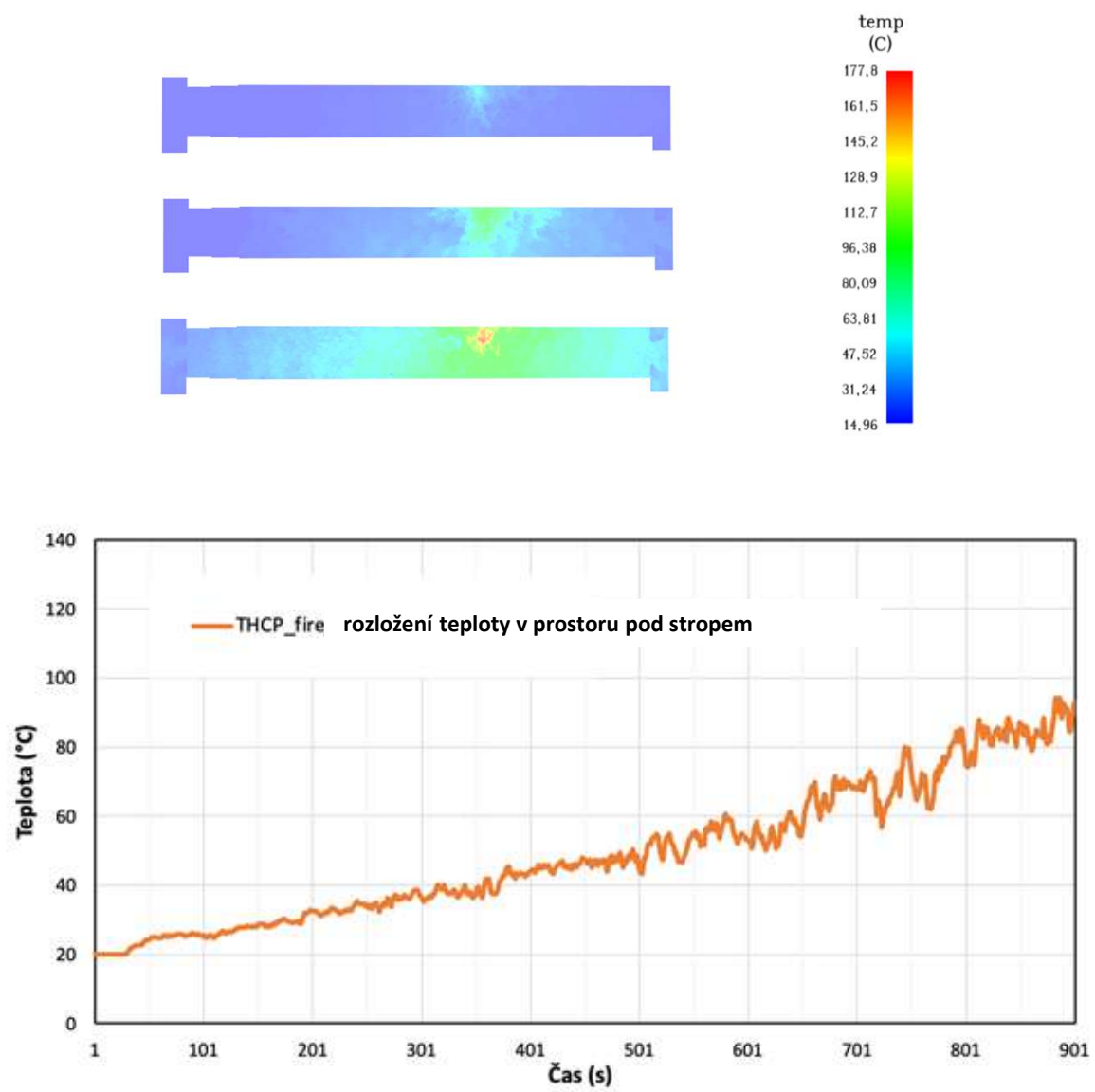
05:00,0

Terminál vlakové stanice – výstupy simulace požáru

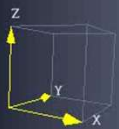
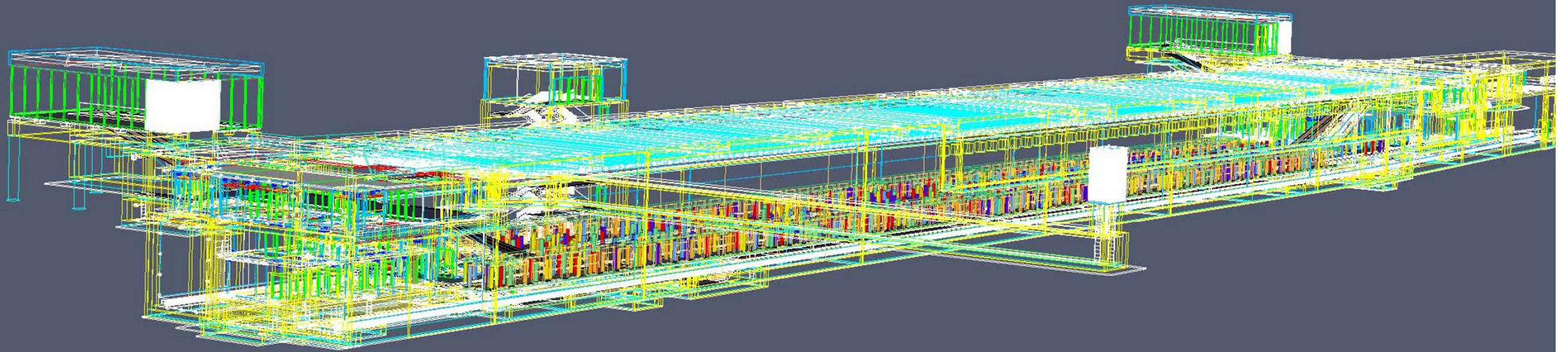
Vliv instalace ZOKT

Hodnocení teplot pod stropem stanice

Exited: 0/1000

IV. Závěr

Návrhové scénáře

Tvorba vysoce přesných návrhových scénářů na míru konkrétní geometrii tunelové stavby.

Optimalizace technologií

Exaktní upřesnění požadavků na požární větrání a identifikace nedostatků v celkovém návrhu (zamezení předimenzování).

Garance bezpečnosti

Fyzikálně podložené ověření bezpečnosti únikových cest a reálné proveditelnosti evakuace.

Děkuji Vám za pozornost

doc. Ing. Petr Kučera. Ph.D.

vedoucí katedry
Katedra požární ochrany

VŠB-Technická univerzita Ostrava
Fakulta bezpečnostního inženýrství
Lumírova 13, 700 30 Ostrava-Výškovice

mobil: +420 777 937 345
e-mail: petr.kucera@vsb.cz

